

MELDING OM VIRKSOMHETEN I STATISTISK SENTRALBYRÅ I 1971

1. Innledning

Statistisk Sentralbyrå fikk fra 1971 bevilget 15 nye saksbehandler- og assistentstillinger til systemutvikling, programmering og driftsplanlegging, til utviklingsarbeid innenfor befolkningsstatistikken, til videre utbygging av sosialstatistikken og av regnskapsstatistikken for industri og varehandel, til videre utvikling av økonomiske analysemodeller og av et sosiodemografisk system og til utvidelse av nasjonalregnskapet. I alt hadde Byrået i 1971 bevilgning til 424 fast organiserte stillinger. I tillegg til disse stillinger fikk Byrået prolongert 3 helårsengasjementer for opplegg av sykdomsstatistikk og 2 helårsengasjementer til strukturundersøkelser av bygge- og anleggsvirksomhet. I disse tallene er medregnet personalet ved Byråets faste arbeidsgruppe i Kongsvinger som ved utgangen av året bestod av 45 funksjonærer.

I samband med folketellingen 1970 ble det opprettet midlertidige avdelingskontorer i Trondheim, Stavanger, Hamar, Kongsvinger og Brumunddal. Disse kontorer var i drift i hele 1971.

Byrået arbeider kontinuerlig med å forenkle manuelle og maskinelle arbeidsrutiner m.m. både når det gjelder statistikkproduksjonen og administrativt arbeid. I 1971 ble blant annet standardprogrammene for kontroll av data og for produksjon av tabeller vesentlig forbedret, og det ble i en viss utstrekning laget mastere for offsettrykk ved bruk av fotosats produsert fra data på magnetbånd. Mikrofilm ble tatt i bruk i stedet for papir ved de store utskriftene fra det sentrale personregisteret.

I 1971 deltok 14 funksjonærer på Byråets introduksjonskurs for nye akademikere, 96 funksjonærer på introduksjonskurs for nye assistenter og 68 funksjonærer på de obligatoriske opplæringskurs etter 1 års tjeneste. Videre tok 8 funksjonærer eksamen våren 1971 ved det frivillige utdanningskurs for fullmektiger og assistenter, og 13 funksjonærer begynte på kurset som startet høsten 1971. Det ble i 1971 også holdt et kurs i matematikk for fullmektiger og assistenter med 6 deltakere. I alt 19 funksjonærer deltok på forskjellige kurs utenfor Byrået i programmering for og bruk av EDB-maskiner.

I serien Norges offisielle statistikk sendte Byrået i 1971 ut 81 publikasjoner med i alt 6 162 sider. Av disse publikasjonene var 3 i boktrykk og 78 i offset. I seriene Samfunnsøkonomiske studier og Artikler fra Statistisk Sentralbyrå ble det trykt ferdig henholdsvis 1 og 4 publikasjoner (hvorav 3 i offset) med i alt 226 og 156 sider. Byrået gjorde ferdig i manuskript 89 publikasjoner.

Det ble trykt 4 rapporter (i alt 274 sider) med resultater av undersøkelser utført ved Byråets Kontor for intervjuundersøkelser.

I hver av seriene Statistisk månedshefte og Månedsstatistikk over utenrikshandelen ble det som tidligere sendt ut 12 hefter, i alt 1 714 sider. Det ble offentliggjort 520 meldinger i serien Statistisk ukehefte og 325 pressemeldinger i serien Aktuell statistikk.

Byråets bibliotek ble i 1971 besøkt av 3 066 personer. Det ble utført 8 410 referanser og ekspedisjoner og 8 954 utlån.

Vedlagt følger et kart som viser Byråets organisasjonsform pr. 1. januar 1972.

2. Befolknings-, arbeidskraft- og helsestatistikk

Arbeidet med folketellingen 1970 fortsatte stort sett i samsvar med den oppsatte tidsplan. Folketellingsoppgavene ble nyttet som grunnlag for ajourføring av Det sentrale personregisteret, og ut fra opp-telling i det opprettede register ble det i desember 1971 gitt ut en publikasjon (Folkemengden etter alder og ekteskapelig status pr. 31. desember 1970) med de første folketellingsresultater.

På grunn av at syketrygden fra 1. januar 1971 ble inkorporert i folketrygden, ble det en betydelig svikt i meldingsgangen fra arbeidsgiverne til trygdekontorene over inntak og avgang av arbeidstakere. Ved utgangen av september ble det foretatt en kontroll av trygdekontorenes registre mot tallet på sysselsatte oppgitt av arbeidsgiverne. Tellingen viste et resultat som ikke var rimelig ut fra den kunnskap en ellers hadde om situasjonen på arbeidsmarkedet. Byrået tok derfor initiativet til at det måtte fattes vedtak om å sløyfe den statistikken som ble utarbeidet på grunnlag av månedsoppgaver fra trygdekontorene. Som erstatning for denne statistikken ble det bestemt å gjennomføre arbeidskrafttellingene bygget på intervjuundersøkelser av et tilfeldig utvalg på 12 000 voksne personer. Den første av disse tellingene, som skal holdes flere ganger

om året, ble gjennomført i 3. kvartal 1971.

Arbeidet med å utvikle et økonomisk og medisinsk informasjonssystem for helsesektoren antas å bli av stor betydning for den videre utbygging av statistikken over helseforholdene. Byrådet har derfor fått med en representant i styringsgruppen for det utviklingsarbeid som skal utføres på dette felt.

I tilknytning til arbeidet med å ajourføre legefotegnelsen, ble det hentet inn oppgaver over legenes samlede arbeidstid i en "normal" arbeidsuke i slutten av 1971 med fordeling på 6 ulike medisinske yrkesområder.

3. Sosial-, retts- og undervisningsstatistikk

Det rådgivende utvalg for sosialstatistikk er trådt i funksjon, og det ble holdt to møter i løpet av året. Et underutvalg som har fått i oppgave å ta for seg sosialhjelp- og barnevernstatistikken, er blitt nedsatt.

En ny tilbakefallsundersøkelse blant straffbare ble avsluttet i 1971. Undersøkelsen omfattet tilbakefall i årene 1962-1969 av straffbare for forbrytelser i 1962.

Arbeidet med planlegging av eksamensstatistikken ble fullført og oppgaver hentet inn.

Personnummeret er tatt i bruk i sosialhjelpstatistikken, kriminalstatistikken og deler av undervisningsstatistikken. Personnummerkort ble sendt ut til alle personer i alderen 13-19 år. Skolene ble bedt om å bruke elevenes personnummer.

4. Annen personstatistikk

Byrådet gav i 1971 ut en publikasjon med inntektsstatistikk basert på opplysninger fra innsamlet likningsmateriale fra 1967. Tidligere undersøkelser av tilsvarende art (1958 og 1967) er ikke publisert, men det er gjort nærmere rede for dem i interne arbeidsnotater.

Til kommunevalgstatistikken ble det i 1971 i tillegg til de vanlige oppgaver over personer med stemmerett, valgdeltaking og forkastede og godtatte stemmer også innhentet oppgaver over ordinære kandidater, reservekandidater og valgte representanter med opplysninger

om kjønn og valgliste. I tillegg til denne statistikken ble det foretatt en intervjuundersøkelse som omfattet ca. 3 000 stemmeberettigede. Undersøkelsen tok blant annet sikte på å klarlegge valgdeltakingen i de ulike aldersgrupper, velgernes retting av lister, sammenheng mellom inntekt og valg av politisk parti, partiloyalitet og villighet til å påta seg kommunale tillitsverv.

Etter oppdrag fra Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning ble det hentet inn oppgaver fra et utvalg av menn i alder 30, 40 og 50 år til en yrkeshistorisk undersøkelse.

Fra september 1971 har en hentet inn oppgaver over folks tidsnyttning basert på tidsdagbokføring. Undersøkelsen omfatter et utvalg av ca. 3 000 personer og oppgaveinnhentingene vil strekke seg over en periode på 12 måneder.

Planleggingen av opplegget til den forbruksundersøkelse som skal finne sted i 1973, ble gjennomført så langt at en kunne ta til med en prøveundersøkelse i begynnelsen av 1972.

Det ble satt i gang forberedende arbeid med å planlegge en boforholdsundersøkelse som er tenkt gjennomført som et samarbeidsprosjekt der Kommunaldepartementet, Norsk byggforskningsinstitutt, Norsk institutt for by- og regionforskning og Statistisk Sentralbyrå deltar.

5. Næringsstatistikk

Bearbeidingen av det innhentede materiale til jordbrukstillingen 1969 ble i det vesentligste fullført i 1971. Hefte I, II og III ble sendt ut, og dessuten ble det gitt ut 18 fylkeshefter som inneholder de viktigste tall etter bruksstørrelse for hver enkelt kommune.

Ved å sammenkople individualdataene til skattestatistikken for 1969 med oppgavene til jordbrukstillingen for samme år, ble det utarbeidet statistikk om bøndernes inntekt og formue i 1969.

Arbeidet med å etablere et bruksregister fortsatte i 1971. Det tas sikte på å samordne bruksregisteret med Landbrukets Sentralforbunds produsentregister, blant annet for å rasjonalisere ajourføringsrutinene.

Det ble arbeidet med planer for gjennomføring av en utvalgsundersøkelse over driftsutgifter i skogbruket. Skjema med utfyllingsregler forelå ferdig trykt ved utgangen av året slik at materialet kunne sendes ut i januar 1972.

Planleggingen av fiskeritellingen ble fullført slik at tellingen kunne begynne på den fastsatte dato, 1. oktober 1971. Etter planen skulle tellingsstyrene sende oppgavene inn til Byrået innen utgangen av november, men denne fristen ble ikke overholdt av alle kommuner. Ved årets utgang var det således bare 206 av i alt 282 kommuner som hadde levert oppgavene.

På grunnlag av oppgaver på viltrygdavgiftskortene for jaktåret april 1971 - mars 1972 vil Byrået utarbeide en jegerstatistikk. Jegerstatistikken vil igjen danne grunnlag for en utvalgstilling om utbytte av småviltjakten. Arbeidet med å planlegge denne utvalgstilling ble påbegynt, og en prøvetelling vil bli gjennomført i 1972.

Byrået tar sikte på å gjennomføre en forholdsvis omfattende omlegging i det nåværende opplegg til årlig industristatistikk fra og med oppgaveåret 1972. Planleggingen av det nye opplegget som ble påbegynt i 1970, fortsatte i 1971. Blant annet ble det høsten 1971 gjennomført en prøveundersøkelse etter det nye opplegget, og det kom inn oppgaver og kommentarer fra bortimot 200 industriforetak.

Omleggingen av avgiftssystemet til merverdiavgift førte til at varehandelsbedriftene for 1970 gav omsetningstall hvor merverdiavgiften dels var tatt med og dels holdt utenfor. Dette førte til så stor usikkerhet i tolkingen av tallene at varehandelsstatistikken for 1970 måtte utgis uten tall for omsetning.

Regnskapsstatistikken vil gradvis bli utvidet til å omfatte både nye grupper av foretak innen de næringer som allerede er med i statistikken og nye næringsgrupper. Regnskapsstatistikken for 1971 vil bli utvidet til å omfatte personlig eide industriforetak, mens statistikken for 1972 også vil omfatte engroshandel. Arbeidet med å planlegge disse utvidelsene ble for en vesentlig del utført i 1971, blant annet ble det i dette året gjennomført en prøveundersøkelse for opplegget til regnskapsstatistikk for engroshandelen.

6. Annen økonomisk statistikk

Det ble holdt ny lønnstilling for arbeidere i bergverksdrift og industri i 1971. Den forrige telling ble holdt i 1965. Arbeidet med revisjon av beregningsopplegget for volum- og prisindekser over utenrikshandelen ble i det vesentligste fullført i 1971. På grunn av visse vansker under selve beregningsarbeidet, kunne de reviderte indekstall ikke offentliggjøres før ut på våren 1972.

Konsumprisindeksen inneholder fra høsten 1971 delindekser for varegrupper både etter varens art og etter næringssektor.

7. Regionalstatistikk

Som et ledd i arbeidet med å utarbeide særskilt statistikk for ulike områder av landet har Byrået begynt å utgi oversiktspublikasjoner for hvert fylke. Publikasjonene har fått fellestittelen Statistiske fylkeshefter, og manuskriptet til det første heftet, som gjaldt Aust-Agder, forelå ferdig høsten 1971. Fylkesheftet for Aust-Agder var et prøvehefte, og publikasjoner for de andre fylkene vil ikke kunne sendes ut før i 1973.

8. Nasjonalregnskap

Arbeidet med revisjon og utbygging av nasjonalregnskapet etter retningslinjene i FN's nye internasjonale standard er ført videre etter en timeplan som innebærer at reviderte tall vil kunne brukes i nasjonalbudsjettet for 1973. Det ble i 1971 særlig arbeidet med revisjon av produksjonskontiene, innføring av den nye standard for næringsgruppering og revisjon og omgruppering av tallene for privat og offentlig konsum og investeringer. Det er også arbeidet videre med oppstilling av et utvidet og integrert inntekts- og formuesregnskap med støtte i regnskaps-, inntekts- og kredittmarkedstatistikk. Den kontoplan som skal brukes i det nye nasjonalregnskapet, er også utarbeidet.

Løpende nasjonalregnskap på årsbasis ble beregnet som vanlig, men av hensyn til framdriften av det reviderte årsregnskapet har en midlertidig måttet stoppe beregning og offentliggjøring av kvartalsvise nasjonalregnskapstall. Retningslinjene i FN's nye standard har ført til et betydelig merarbeid med de foreløpige nasjonalregnskap. Av den grunn forelå de første foreløpige nasjonalregnskap noe senere enn normalt både for 1970 og 1971.

9. Økonomisk analyse og forskning

Også i 1971 la beregningsarbeid og konsultasjoner for Finansdepartementet og Stortinget som vanlig beslag på en stor del av Skatteforskningsgruppens ressurser. Et nytt regneprogram utviklet for å kartlegge fordelingsvirkningene av variasjoner i skattelovens inntektsbegrep ble tatt i bruk i dette utredningsarbeidet.

Arbeidet med å utvikle nye regnerutiner til bruk i skatteforskningen fortsatte stort sett etter programmet. En modell for å analysere

virkningene på inntektsfordelingen av endringer i avgifts- og subsidie-systemet ble avsluttet i begynnelsen av året. En kort beskrivelse av modellen, supplert med beregninger, er publisert i serien Artikler. En mer fullstendig dokumentasjon foreligger som Arbeidsnotat. Et prosjekt med sikte på å forbedre prognoseteknikken for offentlige skatteinntekter ble i det alt vesentlige avsluttet. Prognosemodellen, som skal inngå i MODIS IV, er dokumentert i serien Arbeidsnotater. Resultater av historiske kjøring på modellen vil antakelig bli presentert i løpet av 1972. Skatteforskningsgruppen var også en del engasjert i arbeidet med revisjon av skattedefinisjonene til bruk i det reviderte nasjonalregnskap. I serien Artikler ble sendt ut en ny utgave av Aktuelle skattetall (for 1970). Arbeid med en ny utgave av Det norske skattesystem ble påbegynt.

Det ble i 1971 i samsvar med arbeidsprogrammet publisert 9 månedlige konjunkturrapporter. Som følge av at nasjonalregnskapstallene forelå senere enn vanlig, ble også Økonomisk utsyn for 1971 noe forsinket. For å markere Utsynets 50-års "jubileum" ble årets Utsyn innledet med en artikkel av professor Erling Petersen, som bygget på kommentarer hentet fra de økonomiske årsoversikter i 1920- og 1930-årene.

Den generelle økonomiske modellen MODIS III ble brukt regelmessig for oppdrag fra Finansdepartementet i forbindelse med nasjonalbudsjett- og annet planleggingsarbeid og til analyse av den økonomiske utvikling i 1971 til bruk i Økonomisk utsyn. Etter oppdrag fra Norges Bank ble modellen i forbindelse med den internasjonale valutakrise høsten 1971 også brukt til å gjøre beregninger over mulige virkninger av valutakursendringer på det norske prisnivå.

Arbeidet med MODIS IV fortsatte i overensstemmelse med tidligere planer. Den formelle struktur av de submodeller som skal inngå i den første versjon av modellen ble utarbeidet og vil etter hvert bli foreløpig beskrevet i arbeidsnotater. Et unntak er arbeidskraftmodellen, som ennå ikke er avsluttet. Utarbeidningen av maskinprogrammet for MODIS IV i det nye dataspråket DATSY gikk noe langsommere fram enn forutsatt, på grunn av problemer med program og subrutiner. Problemene ble imidlertid etter hvert løst ved at de nødvendige rettelser og utvidelser ble gjennomført i programmet og innpasset i systemet og nødvendige subrutiner ble utarbeidet. På den statistiske siden er arbeidet med MODIS IV noe forsinket.

Forskningsavdelingens tabellprogramsystem, NATBLES, er beskrevet i en publikasjon i håndbokserien, datert april 1971.

I forbindelse med Det tekniske beregningsutvalgs arbeid er det laget en ny versjon av pris- og inntektsmodellen, PRIM II. Dokumentasjon av modellen er gitt i Arbeidsnotat IO 71/20. PRIM II ble brukt i forbindelse med en foreløpig rapport høsten 1971 fra Beregningsutvalget til internt bruk for partene foran inntektsoppgjørene i 1972. Arbeidet med prisadferdsanalyser fortsetter. Det skal foretas nye beregninger med data-grunnlag for perioden 1961-1969 og med prisindekser for eksport og konkurrerende import med "norske" vekter.

To økonomiske analyser av produksjonsstruktur og beslektede spørsmål for norsk bergverk og industri ble fullført og trykt i 1971. Et par mindre analyser, den ene om skalavariasjon i passuskoeffisienter og den andre om arbeidskraftsetterspørrelse, ble påbegynt i 1971 og ventes fullført i 1. halvår av 1972.

Manuskriptarbeidet med den teoretisk-empiriske undersøkelsen av stabiliteten i kryssløpssammenhengene har fortsatt. En rapport om hvordan resultatene av kryssløpsanalyser påvirkes av valg av aggregeringsnivå og av endringer i kryssløpskoeffisientene over tiden ble gjort ferdig.

Beregninger av Norges realkapital fordelt på årgang under alternative forutsetninger om levetider, produktivitetsforbedringer m.v. ble fullført og resultatene dokumentert i serien Arbeidsnotater.

Vedlegg